

DE MAGIE VAN HET METROPOLE ORKEST

Orkest en beroemde artiest bereiden in drie dagen een concert voor. Dat wordt niks, zou je denken. Toch staat elk concert van het Metropole Orkest als een huis. Hoe lukt dat?

Door Susan Nortier

Dit jaar had een feestjaar moeten worden voor het Metropole Orkest. Het gezelschap viert dit

jaar zijn 75-jarig bestaan, maar dankzij de coronacrisis valt het lustrumprogramma vooralsnog in het water. De aftrap had het Bevrijdingsconcert aan de Amstel in Amsterdam moeten worden, eind mei zou een reeks concerten in de eveneens jarige Melkweg (50 jaar) plaatsvinden.

Bij die concerten zou het Metropole Orkest optreden met hiphopformatie De Jeugd van Tegenwoordig. Totdat er weer gespeeld kan worden zijn op de Facebookpagina en de website een paar keer per week eerdere concerten met het publiek te zien. Het orkest heeft een indrukwekkende staat van dienst: het trad op met grootheden als Ella Fitzgerald, Basement Jaxx, Quincy Jones en Gregory Porter. De afgelopen 75 jaar werkte het mee aan duizenden radio- en tv-uitzendingen en maakte het meer dan 150 albums.

Het Metropole Orkest speelt ook elk jaar op 5 mei bij het Bevrijdings-

Het Metropole Orkest bij het Amsterdam Dance Event in 2017. Het orkest trad op met o.a. dj Afrojack.

Het North Sea Jazz Festival is bekend terrein voor het Metropole Orkest.

concert op de Amstel. Dit jaar is het optreden in kleine groepjes opgenomen en daarna gemixt tot een volledig orkest.

Het is wrang dat het orkest op dit moment geen vermaak en ontspanning kan bieden, en juist die rol kan vervullen waarvoor het in het leven werd geroepen: in 1945 besloten de regering in ballingschap en het koningshuis dat er een ensemble moest komen dat het volk 'hoop en vertier' zou bieden na zoveel donkere dagen. De orkestleden staan te trappelen om weer op te treden en een dergelijke rol opnieuw te kunnen vervullen, maar het is nog onzeker wanneer het daarvan kan komen.

Het Metropole Orkest is het enige orkest ter wereld dat op het allerhoogste niveau 'lichte muziek' maakt: jazz, pop, soul, funk, caba-

ret, filmmuziek en wereldmuziek – alles behalve klassiek dus. De sterke ritmesectie – bas, drums, piano en gitaar – vormt het hart van het orkest en onderscheidt het van de klassieke symfonieorkesten. Veel orkestleden spelen al jaren samen.

'De doorstroom is heel laag, het voelt als familie', vertelt fluitist Mariël van den Bos, sinds 1993 orkestlid. 'Het is bijzonder om met de meest fantastische musici te spelen. Het is nooit hetzelfde.' Violist Jasper van Rosmalen, sinds tien jaar actief bij het orkest, beaamt dat. 'Onze concerten zijn zo divers dat je je nooit hoeft te vervelen. En als je er eenmaal aan geproefd hebt, wil je meer.'

Optreden met sterren

De speciale herinneringen aan optredens met sterren zijn legio. Van den Bos vertelt dat ze in 2014 tijdens het North Sea Jazz Festival als enige vrouw meespeelde in een bigbandoptreden met muziek van Quincy Jones, een van de grootste

PRIJZEN & SUBSIDIE

- *Het orkest won afgelopen januari een Grammy in de categorie Best Arrangement, Instruments and Vocals met het nummer 'All Night Long' van multi-instrumentalist Jacob Collier.*

- *Het was de vierde Grammy en al de twintigste Gramminominatie voor het ensemble. Het Metropole Orkest was tot 2012 een omroeporkest. Sindsdien is het zelfstandig en moet het zichzelf bedruipen.*

- *In 2018 slaakte het muziekgezelschap een noodkreet; musici hadden slechts een gedeeltelijke aanstelling en een daaraan gekoppeld salaris waardoor de kwaliteit van het orkest in gevaar kwam.*

- *De gemeente Hilversum en de overheid zegden daarop extra subsidie toe. Het orkest is dankbaar, maar hoopt nog altijd op meer ondersteuning.*

Trijntje Oosterhuis vierde haar jubileum als zangeres samen met het Metropole Orkest.

'De doorstroom is heel laag, het orkest voelt als een familie'

Het Metropole Orkest vorig jaar tijdens een concert in Koninklijk Theater Carré.

producers en schrijvers uit de popmuziek en de man achter Michael Jackson. Ze moest een solo spelen. Quincy bleek in de coulissen te staan, kwam na het optreden naar haar toe en gaf haar een zoen op haar wang. 'Ik wist niet wat me overkwam. Achteraf hoorde ik van mijn collega dat Quincy in de coulissen enthousiast had geroepen:

“The girl is playing a solo!”

Van Rosmalen bewaart goede herinneringen aan het concert in Carré in 2018 met jazzartiest Gregory Porter, met wie het orkest een langer durende samenwerking heeft. 'Hij is pretentieloos, maar zijn stem dringt recht uit zijn hart je ziel binnen. Bij hem klopt elke noot. Als je dat speelt, ben je volmaakt gelukkig.' Van Rosmalen wilde het moment zo graag vasthouden dat hij de dag erna naar Carré belde om te vragen of ze nog een poster over hadden. 'Die hangt nu bij mij thuis.'

Ook violist Herman van Haaren, sinds 1994 bij het orkest, kan zich veel mooie momenten herinneren, zoals de concerten in Carré in 1999 waarmee het orkest een ode bracht aan de muziek van Ramses Shaffy. 'Ramses zelf zat in de zaal en verschillende Nederlandse topartiesten brachten met ons zijn werk ten gehore. Ik heb daarna nog lang nageborreld met Ramses en een artiest die vertelde hoe sterk hij door Ramses geïnspireerd was. Die inspiratie, dat is belangrijk. Om vandaaruit te innoveren en te blijven vernieuwen.'

Verantwoordelijk voor de programmering is artistiek manager Robert Soomer. De samenwerking met De Jeugd van Tegenwoordig is volgens hem een voorbeeld van de vooruitstrevendheid van het orkest. 'Met De Jeugd vermengen we orkestrale muziek met hiphop. We proberen altijd leading te zijn door nieuwe dingen te proberen, muziek uit het verleden in een nieuw jasje te steken of door muziek te laten uitvoeren door jonge solisten.' Opvallend is dat de muziek tijdens repetities regelmatig nog wordt gewijzigd. 'Heel soms wordt de dag

De Brit Jules Buckley is chef-dirigent van het Metropole Orkest.

voor een concert nog besloten dat een arrangement compleet moet worden aangepast, omdat het in de vorm van dat moment niet goed aanvoelt.'

Een concert dat al jaren populair is, is de Avond van de Filmmuziek. Ook succesvol, zij het onder een ander publiek, is Games in Concert: een avond in het teken van muziek uit computergames. Chef-dirigent Jules Buckley staat bekend als vernieuwend en bedacht dit format. Buckley geniet veel respect onder de 55 orkestleden. 'Jules is zeer sociaal, hij probeert er voor iedereen te zijn. Als je jarig bent, kun je een berichtje verwachten, maar ook als er iets speelt in je persoonlijke leven', vertelt Van Rosmalen. 'Als Jules dirigeert, gebeurt er echt wat. Er is zoveel wederzijds respect tussen hem en ons, hij kent het orkest als zijn broekzak. Als Jules het orkest leidt, klinkt het nog net wat beter, één en één wordt dan drie.'

Jaarlijks voert het ensemble zo'n

zestig verschillende concerten uit met steeds wisselende solisten – meestal zangers, soms muzikanten – en per concert wordt gemiddeld drie dagen gerepeteerd. De voorbereidingstijd is dus kort, terwijl op het allerhoogste niveau gepresteerd moet worden en elke samenwerking eruit hoort te zien alsof al jaren wordt samengespeeld. Hoe lukt dat toch steeds? En wat zijn de geheime ingrediënten voor die chemie?

Volgens Soomer is de samenwerking met een solist écht geslaagd als die solist de samenwerking als muzikaal gelijkwaardig ziet, veel tijd stopt in de voorbereiding en zich overgeeft aan het orkest. 'Als het goed is, zegt een artiest: ik vertrouw op jullie expertise, we

gaan het op jullie manier doen.' Dat betekent het respecteren van de individuele kwaliteiten van alle musici, en dat improvisaties en solo's welkom zijn. 'Wij hebben wat te halen bij een solist, maar een solist heeft ook wat bij ons te halen', aldus Soomer.

Diep respect

Ook violist Van Haaren heeft een uitgesproken mening over het ontstaan van chemie. 'De orkestleden hebben energie en drive nodig, en daarnaast liefde en respect voor de muziek. Dat is iets wat dirigenten op ons overbrengen: een diep respect voor de muziek die op dat moment gespeeld wordt. Een andere factor is dat wij de juiste vaardigheden hebben dankzij uitmuntende

Het gezelschap heeft een warme band met de Amerikaanse jazzvocalist Gregory Porter.

opleidingen bij topmusici. Ten slotte is familiair raken met de muziek en met elkaar essentieel, door veel samen te spelen.'

Belangrijk is echt contact maken en communiceren. Over hoe je bepaalde noten moet plaatsen in het tempo, over wat de dynamiek is en waarom. Van Haaren: 'Wat "het" is als die magie gebeurt, is onbenoembaar, maar iedereen stijgt dan tijdelijk boven het alledaagse uit.' Ook Trijntje Oosterhuis, die meermaals met het orkest optrad, roemt het samenspel: 'Als het complete orkest met heel hun hart *connected* is, krijg je automatisch iets magistraals. Als je zo'n orkest achter je hebt als artiest, voelt het alsof je een familie achter je hebt staan.' □

‘Wij hebben wat te halen bij een solist, maar een solist heeft ook wat bij ons te halen’